

ब्याँस गाउँपालिका गाउँ सभाको १८ औं अधिवेशन बैठकमा २०८२ साल असार ८ गते

आइतबार

अध्यक्ष श्री मंगल सिंह धामी ज्यूले

प्रस्तुत गर्नुभएको

आर्थिक वर्ष २०८१/०८३ को
नीति तथा कार्यक्रम

ब्याँस गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
सुन्सेरा, दार्चुला

गाउँ सभाका सदस्य ज्यूहरु,

यस ब्याँस गाउँपालिकाको गाउँसभाको अठारौँ अधिवेशनमा गाउँपालिकाको तर्फबाट आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा मैले गौरवान्वित महसुस गरेको छु।

सर्वप्रथम यस गौरवपूर्ण अवसरमा राष्ट्र हित, लोकतन्त्र र अग्रगामी परिवर्तनका लागि नेपाली जनताले पटक पटक गर्दै आएका ऐतिहासिक जनआन्दोलन, सशस्त्र संघर्ष, त्याग र बलिदानको गौरवपूर्ण इतिहासलाई स्मरण एवंम् ज्ञात अज्ञात शहिद, बेपत्ता, घाइते र असहाय नागरिकहरुलाई उच्च सम्मानका साथ शहीदहरु प्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु साथै घाइते, अपाङ्गता भएकाहरुको शिघ्र स्वास्थ्य लाभको कामना गर्दछु । जनताको प्रतिस्पर्धात्मक बहुदलीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्था जस्तो महत्तम शासन व्यवस्था सहितको अग्रगामी परिवर्तन ल्याउन भौतिक अभौतिक रुपमा योगदान गर्नुहुने सम्पूर्ण आम नागरिक, राजनीतिक दल, नागरिक समाज, सञ्चार जगत, लेखक, विद्यार्थी, शिक्षक, कर्मचारी, कुटनीतिक नियोग, गैर सरकारी संघ संस्था र अन्तर्राष्ट्रिय समुदाय समेतलाई यो अवसरमा उहाँहरुको योगदानको उच्च कदर गर्दै अन्तरमन देखि हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु ।

संविधानतः गठित स्थानीय सरकारले दोस्रो कार्यकालको तेस्रो वर्ष व्यतित गरिरहँदा नेपालको संविधानको अनुसूची-८ मा उल्लेखित स्थानीय तहको एकल अधिकारको सूची र अनुसूची ९ मा उल्लिखित संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको साझा अधिकारको सूचिको दायरा भित्र रहेर स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को अधिनमा रहि संविधानको मर्म र भावना अनुरूप नेपाली जनताको दिगो शान्ति, सुशासन, विकास र समृद्धिको आकाँक्षालाई पूरा गर्न ब्याँस गाउँपालिकाले आफ्नो राजनीतिक, आर्थिक, न्यायिक र प्रशासनिक कार्यहरु प्रभावकारी तवरले सञ्चालन गर्दै आइरहेको छ । जनआकांक्षा पूरा गर्ने हाम्रो सङ्कल्पः दिगो विकास र सुशासन मात्र विकल्प भन्ने मूल मन्त्रलाई सिद्ध गर्न हामी प्रतिबद्ध छौ । आम नागरिकको संलग्नतामा नागरिकको माग र आवाजलाई सम्बोधन गर्दै उनीहरुको बृहत्तर हित र कल्याणमार्फत शासकीय सन्तुष्टि प्रदान गर्नु, नागरिकका आवश्यकता र समस्याहरुको सम्बोधन गर्नु, स्थानीय नेतृत्वको विकास गर्दै सामाजिक साँस्कृतिक रुपान्तरणमा टेवा पुगाउनु, स्थानीय स्तरमा उपलब्ध स्रोत र साधनको अधिकतम परिचालन गर्दै रोजगारी सिर्जना गर्नु र आम नागरिकको जिविकोपार्जनमा सुधार ल्याउनु स्थानीय सरकारको शासकीय जिम्मेवारी रहेको छ । उक्त शासकीय जिम्मेवारीलाई गहन ढङ्गले बुझ्नेको निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरुले सहकार्य, समन्वय र सहअस्तित्वको सिद्धान्तलाई आत्मसाथ गर्दै संघीय सरकार, प्रदेश सरकारसंगको समन्वय, सहयोग, साँझेदारी र सहकार्यमा उपलब्ध प्रशासनिक संयन्त्रको कुशलतम परिचालन गर्दै जनहितलाई केन्द्रमा राखेर काम गरिरहेको व्यहोरा यस सम्मानित सभा मार्फत आम ब्याँस वासि नागरिक लाई अवगत गराउन चाहान्छु । यस बीचमा आर्थिक सामाजिक विकासको क्षेत्रमा विभिन्न प्रयासहरु भएको भए तापनि स्थानीय सरकारको

कमजोर सांगठनिक सक्षमता, वित्तीय श्रोतको न्यून उपलब्धता, अधिक जनआकांक्षा लगायतका कारणले अपेक्षित उपलब्धि हासिल गर्न चुनौती रहेको छ ।

सभा सदस्यज्यूहरू,

नेपालको संविधान, सोह्रौं योजना, दिगो विकासको लक्ष्यहरू, सुदुरपश्चिम प्रदेशको आवधिक योजना, नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको नीति तथा कार्यक्रम, स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिगदर्शन, २०७८, ब्याँस गाउँपालिकाको आवधिक योजना, मध्यमकालीन खर्च संरचना, यस गाउँपालिकाबाट जारी भएका विभिन्न ऐन, नियमावली, कार्यविधि, निर्देशिका, आचारसंहिताको परिधिभित्र रही गाउँ कार्यपालिकाका विभिन्न मितिमा भएका निर्णयहरू, आम नागरिक, बुद्धिजिवि र सरोकारवालाहरूबाट प्राप्त राय सुझाव, जनताका आवश्यकता, हाम्रो राजनीतिक प्रतिवद्धता समेतलाई ध्यानमा राखी तयार पारिएको आगामी आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ को नीति तथा कार्यक्रम यस सभासमक्ष प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

आर्थिक विकास क्षेत्रमा लिइएका नीतिहरू

क. कृषि र पशु क्षेत्रको विकास

- निर्वाहमुखी कृषिलाई आधुनिक र व्यावसायिक बनाउँदै कृषि उपजमा पालिकालाई आत्मनिर्भर बनाउन यान्त्रिकीकरण तथा विशिष्टीकरण गरिनेछ । भौगोलिक अवस्था, माटोको गुणस्तर, हावापानीको अनुकूलनता समेतका आधारमा बालीवस्तुको विशिष्टीकृत उत्पादनलाई विशेष प्राथमिकता दिइनेछ ।
- प्रमुख बाली र पशुपन्छी क्षेत्र लक्षित कार्यक्रमार्फत कृषि उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि र कृषकको आमदानी वृद्धि गर्ने नीति लिइनेछ । नश्ल सुधार, यान्त्रिकीकरण, आहार व्यवस्थापन, खोप सेवा, रोग निदान तथा उपचार सेवालाई सबै वडा, टोल तथा वस्तीस्तरसम्मै विस्तार गरिनेछ ।
- कृषि उत्पादनलाई पूर्ण प्राङ्गारिक उत्पादनमा रूपान्तरण गर्न प्राङ्गारिक मलको उत्पादन तथा प्रयोगलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- दुग्ध पदार्थ, अण्डा तथा मासुजन्य बस्तुको उत्पादन तथा निर्यातलाई प्रवर्धन गरिनेछ । पशुपन्छीजन्य रोग नियन्त्रणका लागि खोप कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- कृषियोग्य भूमिको संरक्षण र बाँझो जमिनको उपयोग गर्ने नीति लिइनेछ । रैथाने बाली, बीउ, नस्ल र कृषि जैविक विविधताको संरक्षणलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
- संविधान प्रदत्त अधिकार कृषि प्रसारको सञ्चालन, व्यवस्थापन र नियन्त्रण मार्फत कृषकहरूमा उच्चस्तरीय कृषि प्रविधिको हस्तान्तरण, कृषकहरूको क्षमता अभिवृद्धि तथा कृषकहरूलाई अनुसन्धान कार्यसँग जोड्न विभिन्न कृषकस्तरीय तालिम, गोष्ठी, शिविर सञ्चालन तथा उन्नत प्रविधि प्रदर्शन गरिनेछ ।

- “बन बनमा चिउरी घर घरमा मौरी” भन्ने मूल नाराका साथ संभाव्य क्षेत्रहरूमा मौरीपालन व्यवसायलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
- दैनिक उपभोग्य कृषिजन्य वस्तुहरूमा गाउँपालिकालाई आत्मनिर्भर बनाउन गाउँपालिका भित्रका सबै सम्भाव्य क्षेत्रहरूको पहिचान गरी मसलाबाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम, व्यवसायिक तरकारी खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम, व्यवसायिक फलफुल खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै लगिनेछ ।
- उत्पादित कृषि उपजको संकलन, र बजारीकरणका लागि उपयुक्त ठाउँमा संकलन तथा विक्री वितरण केन्द्रको व्यवस्था गरिनेछ। साथै ब्याँस गाउँपालिकाको केन्द्रमा कोल्ड स्टोरेज सेन्टर निर्माणको कार्य अघि बढाइनेछ ।
- “कृषि विकास अभियानरैथाने बाली हाम्रो पहिचान :” भन्ने मूल नाराका साथ परम्परागत र पोषणयुक्त रैथाने बालीहरूको संरक्षण तथा खेती विस्तार गरिनेछ। यस गाउँपालिकामा सदियौं देखि खेती गरिदै आएका रैथाने बालीहरू जस्तै: मकै, धान, गहुँ, जौ, कोदो, सिमि, मास, पिडालु, फापर, भटमास, टिमुर्, कागुनो, आलु आदिको उत्पादन बढाउन उत्पादनमा आधारित प्रोत्साहन अनुदान प्रणालीको व्यवस्था गरिनेछ ।
- गुणस्तरिय बीउ विजनको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गरिनेछ। कृषकहरूलाई हाईब्रिड बीउ तथा उन्नत जातको बिउ अनुदानमा उपलब्ध गराउने नीति अवलम्बन गरिनेछ। उत्पादनको संभाव्यता पहिचान गरी गाउँपालिका भित्रका सबै वडाहरूमा कृषि तथा पशु पकेट क्षेत्र घोषणा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।
- कृषक समूहमा आधारित कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ। उत्पादनमा आधारित विभिन्न कृषक समूहहरूको गठन तथा परिचालनका लागि पालिकाबाट कृषि प्राविधिक खटाई सामुहिक उत्पादनमा जोड दिइनेछ।
- कृषक दर्ता तथा तथ्याङ्क अध्यावधिक कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- तरकारी विषादि न्यूनीकरण गरी कम्पोष्ट मल प्रयोगमा जोड दिइनेछ ।
- ब्याँस गाउँपालिकालाई दुध, अण्डा र मासुमा आत्मनिर्भर बनाउन व्यवसायिक पशुपंक्षी पालक कृषकलाई प्रोत्साहन गर्ने नीति अवलम्बन गराइनेछ ।
- पशुबाट मानिसहरूमा सर्ने रोगहरूको जोखिम न्युनिकरण गर्न सचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- पशु नश्व सुधार कार्यक्रमलाई प्राथमिकताका साथ निरन्तरता दिइनेछ ।
- पशुपन्छिहरूको स्वास्थ्य अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै विभिन्न किसिमका जिवाणु , विषाणुजन्य रोगहरूको संक्रमण हुन नदिनको निम्ति विभिन्न किसिमका भ्याक्सिनहरू उपलब्ध गराई ब्याँस गाउँपालिका भएका घरपालुवा जनावरहरूलाई दक्ष जनशक्ति मार्फत प्रत्येक वडाका घर गोठमा पुगि निःशुल्क रूपमा खोप कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- ब्याँस गाउँपालिका भित्र रहेका पशुपन्छिहरूमा देखा पर्ने विभिन्न किसिमका रोग परजिवीहरूको नियन्त्रण तथा उपचारको लागि पशु स्वास्थ्य सेवालाई पहिलो

प्राथमिकतामा राख्दै प्रत्येक वडामा पशु प्रविधिक सहित औषधिको व्यवस्था गरि किसानहरूलाई निःशुल्क रुपमा पशु स्वास्थ्य सेवा प्रदान गरिने छ ।

- कृषकहरूले पालन गर्दै आएका स्थानीय गाईलाई उन्नत जातको जर्सी र होलिस्टिन फ्रिसियन जातको गाईबाट क्रस गराई दुध उत्पादन क्षमता बृद्धि गर्ने स्थानीय गाईलाई ५०% नश्व सुधार गर्ने । स्थानीय भैसिलाई मुरी जातको नश्वबाट नश्व सुधार गराई दुध उत्पादनमा जोड दिने स्थानीय जातको बाखालाई उन्नत जातको जमुनापारी र बोयर जातको नश्वबाट नश्व सुधार गरी मासु उत्पादन क्षमता बृद्धि विकास गर्ने उद्देश्यले उक्त कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- रेविज रोग नियन्त्रण गर्न सामुदायिक छोडुवा कुकुर बन्ध्याकरण तथा प्रत्येक वडाहरूमा निःशुल्क खोप सञ्चालन गरिनेछ ।
- कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रमा लगानी बृद्धि गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- आवश्यक मापदण्ड बनाई व्यावसायिक पशुपालन गरिरहेका किसान लक्षित पशु विमा कार्यक्रम लागु गरी जोखिम न्यूनिकरण गरिनेछ ।
- विभिन्न बालीनालिमा देखा पर्ने रोग तथा किराहरूको व्यवस्थापन र नियन्त्रणको लागि आकस्मिक बाली संरक्षण सेवा मार्फत कृषकहरूलाई प्राविधिक परामर्श र जैविक तथा रसायनिक विषादी निःशुल्क उपलब्ध गराइनेछ ।
- विगतका आर्थिक वर्षहरूमा यस गाउँपालिकाबाट अनुदान प्राप्त गरी निर्माण गरिएका विभिन्न संरचनाहरू प्रयोगमा भए नभएको अनुगमन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । प्रयोग विहिन संरचनाहरूको प्रयोगको लागि प्रोत्साहन र दुरुपयोग भएको पाइए उचित दण्डको व्यवस्था मिलाइनेछ ।

ख. उद्योग, बाणिज्य तथा सहकारी क्षेत्र

- औद्योगिक क्षेत्रको विकास र विस्तारका लागि आगामी आ.व.मा गारमेन्ट उद्योग (सिलाई बुनाइ) संचालन गरिनेछ ।
- सहकारी संस्थाहरूको क्षमता विकास गर्नका लागि सहकारी संस्थाका पदाधिकारीहरूको क्षमता विकास गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र दर्ता भएका सहकारी संस्थाहरूको नियमित रुपमा त्रैमासिक र आवश्यकता अनुसार अनुगमन तथा निरीक्षण गरिनेछ ।
- भूमिव्यवस्था सहकारी तथा गरिवी निवारण मन्त्रालयले निर्माण गरेको एकिकृत सफ्टवेयर कोपोमिस प्रमाणलीमा सहकारीको विवरण अनलाइन प्रविष्टि गराइनेछ ।
- निस्कृय रहेका सहकारी संस्थाहरूलाई सक्रिय गर्ने तथा आवश्यकताका आधारमा एकिकरण गरिनेछ ।

सामाजिक विकास क्षेत्र

क. शिक्षा क्षेत्र

- ब्याँस सरकारको इच्छा निः शुल्क र गुणस्तरीय शिक्षा भन्ने मर्मलाई आत्मसाथ गर्दै नेपालको संविधान २०७२ ले परिकल्पना गरेको आधारभूत शिक्षा निःशुल्क तथा अनिवार्य र माध्यमिक शिक्षालाई पूर्ण रुपमा निः शुल्क कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- सूचना प्रविधिमा शिक्षाको लगानी उज्ज्वल भविष्यको तयारी भनेझैं हरेक विद्यालयहरूलाई डिजिटल बनाउन लागि प्रत्येक आ वि हरूलाई सूचना प्रविधिमा जोडिनेछ ।
- प्रत्येक सामुदायिक विद्यालयहरूमा विद्युतीकरण गरी विद्यालयहरूका शिक्षकहरूलाई इ हाजिरी व्यवस्थापन गरी कागजी हाजिरी विस्तापन गर्ने निति लगिनेछ । सि सि क्यामेराको माध्यमबाट कम्तीमा माध्यमिक विद्यालयको अवस्थाको अवलोकन नियमित रुपमा पालिकाबाट गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
- विद्यालयमा भौतिक पूर्वाधार स्वास्थ्य तथा सरसफाईको सुविधा विस्तार गर्दै शिक्षकहरूको व्यवसायिक क्षमता विकासका लागि लगानी गरिनुका साथै विद्यालय दिवा खाजा कार्यक्रम स्वास्थ्य, पोषण र सरसफाई कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइ लागत साझेदारी कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- विद्यालय बाहिर रहेका र विचैमा विद्यालय छोड्ने बालबालिकाहरूलाई विद्यालय शिक्षा पुरा गर्नका लागि विशेष प्याकेज सञ्चालन गरिनुका साथै शैक्षिकसत्र भरी उत्कृष्ट सिकाई उपलब्धि तथा कार्यसम्पादन गर्ने विद्यालय प्र अ शिक्षक तथा वि व्य हरूलाई सम्मान तथा प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- सिकाई उपलब्धि सुदृढीकरणका लागि मासिक शिक्षक अन्तरक्रिया सामुदायिक विद्यालयप्रति अभिभावकहरूको सक्रियता बढाउनका लागि अभिभावक शिक्षा कार्यक्रम, विद्यार्थी पहिचान कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनुका साथै म बनाउँछु मेरो आफ्नै सामग्री अध्यापन गराउँछु भई निस्फिक्री भन्ने भनाईलाई पूर्णता दिन आवश्यक शैक्षिक सामग्रीहरू निर्माण एवम् व्यवस्थापन तथा वितरण गरिनेछ ।
- शैक्षिक प्रणालीमा रुपान्तरण ल्याउन अतिरिक्त क्रियाकलाप व्यवस्थापन विद्यालय अभिभावक बिचको सञ्चार व्यवस्थापन तथा विषयगत शिक्षकहरूलाई तालिम कार्यशाला गोष्ठी शैक्षिक प्रदर्शनी जस्ता कार्यक्रमहरूमा सहभागी गराइ नतिजा सुधार गरिनेछ । त्यसैगरी शिक्षक तथा विद्यार्थीहरूलाई सिक्ने सिकाउने कार्यमा दत्तचित्त गराउन विभिन्न खाले उत्प्रेरणा मूलक कक्षाहरूमा सहभागी गराइनेछ ।
- सामुदायिक विद्यालयहरूमा शैक्षिक सुसाशन तथा विश्वसनीयता कायम राख्नका लागि आन्तरिक लेखा प्रणालीलाई बलियो बनाउन ब्याँस गाउँपालिकाबाट आन्तरिक लेखापरीक्षण गर्ने निति अवलम्बन गरिनेछ ।

- सामुदायिक विद्यालयहरूको शैक्षिकस्तरमा अभिवृद्धि ल्याउनका तथा शिक्षक सिकाइ क्रियाकलापमा सहजीकरण गर्नका लागि एक विज्ञ समूह गठन गरी बौद्धिक लाभ लिइनेछ ।
- "जहाँ विद्यार्थी, त्यहाँ शिक्षक" भन्ने नाराका साथ शिक्षक दरबन्दी मिलान तथा विद्यालय समायोजन प्रकृत्यालाई निरन्तरता दिइनेछ । साथै शिक्षक दरबन्दी मिलान पश्चात बाकि सहजकर्ता तथा विद्यालय कर्मचारीहरूलाई व्यवस्थापन गर्नका लागि सहजकर्ता शिक्षक अवकाश योजना ल्याई कार्यान्वयनमा लिइनेछ ।
- गाँउ शिक्षा समितिको नेतृत्वमा प्रत्येक वडाहरूका वडा शिक्षा समिति गठन गरी वडा अन्तररहेका विद्यालयहरूमा अनुगमन तथा निरीक्षण तथा विद्यालय मेन्टरिङ कार्य अगाडि बढाइनेछ । साथै प्रधानाध्यापक नियुक्तिलाई कार्यसम्पादन करार नतिजामा आधारित बनाइ शिक्षा समिति बैठक विद्यालय प्रधानाध्यापक बैठक तथा समिक्षात्मक बैठकलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- सामुदायिक विद्यालयहरूका विद्यार्थी संङ्ख्या अभिवृद्धिका गर्नका लागि अङ्ग्रेजी माध्यमबाट पठनपाठन विस्तार तथा त्यस्तो गर्ने विद्यालयलाई पुरस्कृत गरिनेछ ।
- सामाजिक आर्थिक तथा राजनैतिक क्षेत्रमा युवाहरूको सहभागीता बढाउँदै खेलक्षेत्रको विकासका लागि खेल शिक्षक तथा खेलकुद प्रशिक्षण केन्द्रको स्थापना गरिनेछ ।
- खेलकुद क्षेत्रको विकासका लागि खेल पूर्वाधार निर्माण गर्न बजेटको व्यवस्था तथा पहल गरिनुका साथै स्वस्थ तथा निरोगी बन्नका लागि योग शिक्षा कार्यक्रम अगाडि बढाइनेछ ।

ख. स्वास्थ्य क्षेत्र

- पालिका भित्र लुकेर रहेका विभिन्न प्रकारका रोगहरू पहिचानका लागि एकिकृत विशेषज्ञ स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गरिनेछ ।
- म स्वस्थ मेरो समुदाय स्वस्थ भन्ने अभिप्रायका साथ घर टोलमा स्वास्थ्य प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चान गरिनेछ ।
- स्वास्थ्यमा सर्वव्यापी पहुँचको अवधारणा अनुसार प्रवर्द्धनात्मक प्रतिकारात्मक, उपचारात्मक तथा पुर्न स्थापनात्मक सेवाको विकास तथा विस्तार गरिनेछ ।
- जीवन पथको अवधारणा अनुरूप सबै उमेर समुहका नागरिकहरूको स्वास्थ्य आवश्यकतालाई सम्बोधन गरि मातृ शिशु, बालबालिका र किशोर किशोरीहरूको सर्वाङ्गण विकास र परिवार व्यवस्थापन सेवालाई थप सुदृढ गरिनेछ ।
- पालिकालाई पूर्ण खोप, पूर्ण संस्थागत सुत्केरी घोषणा तथा दिगोपना सुनिश्चितता लगायतका कार्यक्रमहरूलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

- यस गाउँपालिका भित्र रहेका ५ वर्ष मुनिका बालबालिका हरूमा देखिएका सम्भावित कुपोषित बालबालिकाहरुको पोषण सुधार गर्न दिगो विकास लक्ष्य अनुसार बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रम लाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- गुणस्तरिय स्वास्थ्य सेवाको पहुँच तथा स्वास्थ्य सेवा सुधारका लागि "स्मार्ट हेल्थ" कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- औषधि तथा औषधिजन्य सामग्री तथा उपकरणहरुको खरिद, आपूर्ती र भण्डारण वितरणलाई नियमन तथा प्रभावकारी व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- नसर्ने रोगको रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि व्यक्ति, परिवार, समाज तथा सम्बन्धित निकायलाई जिम्मेवार बनाउँदै एकिकृत स्वास्थ्य प्रणालीको विकास तथा विस्तार गरिनेछ ।
- स्वास्थ्य क्षेत्रमा आधुनिक प्रविधिको उपयोगलाई प्रोत्साहित गर्दै स्वास्थ्य व्यवस्थापन सूचना प्रणालीलाई आधुनिकिकरण साथै अनुसन्धानबाट प्राप्त प्रमाण र तथ्यहरुलाई नीति निर्माण, योजना तर्जुमा तथा स्वास्थ्य पद्धतीको विकासमा उपयोग गरिनेछ ।
- स्वास्थ्य क्षेत्रमा सरकारी निजी तथा गैरसरकारी क्षेत्र बीचको सहकार्य तथा साझेदारीलाई प्रवर्द्धन गर्दै प्रभावकारी व्यवस्थापन तथा नियमन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- महिला, बालबालिका र किशोरीहरुमा हुने सबै प्रकारको कुपोषणको अवस्था लाई मध्यनजर गरी कुपोषण लाई घटाउन पोषणलाई थप टेवा पुग्ने खालको खाद्यवस्तुहरुको पहिचान र उत्पादनका लागि लक्षित समूहको क्षमता विकास गरिनुका साथै उत्पादित खाद्यवस्तुको न्यायोचित वितरणको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- कुपोषणको अन्त्य, मानव पुँजी निर्माण र समग्र सामाजिक, आर्थिक विकास गर्ने दीर्घकालिन लक्ष्य सहित पोषणको दृष्टिकोणले पाँच वर्ष मुनिका बालबालिका, किशोर किशोरी र प्रजनन उमेर समुहका महिलाहरुको लागि पोषण सचेतना, आर्थिक तथा वस्तुगत सहायता लगायतका लक्षित कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
- आधारभूत स्वास्थ्य सेवाहरुमा नागरिकको पहुचलाई सर्वसुलभ बनाउन सबै वडाहरुमा स्वास्थ्य सम्बन्धी घुम्ती शिविर सञ्चालन गरिनेछ । साथै पाठेघरको स्क्रिनिंग शिविर सञ्चालन गरि महिलाहरुको पाठेघर क्यान्सरबाट हुने मृत्यु तथा रुग्णता दरलाई कम गरिनेछ ।
- क्षयरोगी खोजपडताल घरदैलो कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- स्वास्थ्य प्रवर्द्धन कार्यक्रमको लागि महिला सामुदायिक स्वयंसेविका परिचालन गरिनेछ । महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरुको प्रोत्साहनमूलक कार्यक्रमहरु पालिकास्तरबाटै एकीकृत रुपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- स्वास्थ्य सेवालाई डिजिटल तथा प्रविधि मैत्री बनाउँदै लगिनेछ ।

- सबै वडाका विभिन्न टोल तथा वस्तीहरूमा विभिन्न सरुवा रोग तथा महामारी नियन्त्रण सम्बन्धी सचेतनामुलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
- आयुर्वेद, प्राकृतिक चिकित्सा, योग तथा होमियोप्याथिक लगायतका चिकित्सा प्रणालीलाई एकिकृत रूपमा विकास र विस्तार गरिनेछ ।
- पालिका भित्र उत्पादन हुने फोहोर एवं संक्रमणज्य वस्तुहरूको उचित विसर्जन र व्यवस्थापन गर्दै व्यक्तिगत, सामुदायिक एवं संस्थागत सरसफाइको अवस्थामा सुधार ल्याइनेछ ।
- जेष्ठ नागरिक असहाय र अशक्त भएका नागरिकहरूलाई आवश्यकता अनुसार घर दैलोमा नै स्वास्थ्य परीक्षण र उपचार गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- कुकुरको टोकाईबाट मानिस र पशुपन्छिमा सर्ने प्राणघातक रेविज रोग नियन्त्रणका लागि शिविर संचालन गरी नि:शुल्क रूपमा खोप कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।

ग. लैङ्गिक समानता र समावेशिकरण

- महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन सम्बन्धी महासन्धि, १९७९, बेइजिङ घोषणा पत्र १९९५ का १२ वटा महिला सरोकारका क्षेत्रहरू, दिगो विकास लक्ष्यले लक्षित गरेका विषयहरू, बाल अधिकार महासन्धि, १९८९, अपाङ्गता भएका व्यक्तिको अधिकार सम्बन्धी महासन्धि २००६ र संघीय कानून, प्रदेश कानून तथा संघ र प्रदेश योजनाहरूले निर्दिष्ट गरेका विषयहरूको मर्मलाई स्थानीयकरण गर्दै कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- यस पालिकाभित्र निर्माण हुने सार्वजनिक संरचनाहरूलाई अपाङ्गमैत्री, बालमैत्री, लैङ्गिकमैत्री तथा ज्येष्ठ नागरिकमैत्री बनाउने नीतिलाई कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- अनाथ, असहाय तथा जोखिममा रहेका बालबालिकाहरूलाई शिक्षा प्राप्तिमा टेवा पुर्याउन शैक्षिक सत्रको सुरुवातमा शैक्षिक सामग्री वितरण कार्यक्रम गरिनेछ ।
- बालबालिका, किशोरकिशोरी तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको क्षमता विकास गर्न विभिन्न कार्यक्रम गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- लक्षित वर्गका कार्यक्रम र सीपमुलक र उत्पादनमुलक हुनेगरी लागू गरिनेछ ।
- लैङ्गिक हिंसा तथा घरेलु हिंसा विरुद्धका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरि महिलाहरूलाई शसक्तिकरण गरिनेछ । सुनौला हजार दिनका बालबालिकाहरूको स्वास्थ्य प्रवर्द्धन गरि कुपोषणमुक्त गराइनेछ ।
- असहाय तथा जेष्ठ नागरिक आवास गृह सञ्चालन गरि मानवीय कल्याणका लागि विशेष सहयोग गरिनेछ ।
- बालविवाह, बालश्रम शोषण तथा बाल यौन दुर्व्यवहार सम्बन्धि सचेतनामुलक कार्यक्रम गरि बालविवाह बालश्रम शोषण तथा यौन दुर्व्यवहारमा न्युनिकरण हुनेछ ।

- ज्येष्ठ नागरिक र पछिल्लो पुस्ताको अनुभव आदान प्रदान गर्न अन्तराष्ट्रिय दिवसको अवसरमा जेष्ठनागरिकहरु संग वुढापाखाका अर्ति सुनौ कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- किसोरीहरुलाई पढाइमा उत्प्रेरित गर्न एसइइमा उत्कृष्ट नतिजा ल्याउने किसोरीहरुलाई सम्मान कार्यक्रम गरिनेछ ।
- महिलाहरुको नेतृत्व क्षमता विकासका लागि उद्घोषण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- विभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी संघ संस्थाहरुसँग समन्वय र सहकार्य गरी महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिकहरुको क्षेत्रका कार्यक्रम प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु तथा ज्येष्ठ नागरिकहरुलाई परिचयपत्र वितरण तथा अभिलेख व्यवस्थापनलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- लैङ्गिक हिंसा, बालविवाह, बहुविवाह, सामाजिक विभेद, शोषण लगायत सामाजिक विकृति, विसंगति, कुरीति र कुसंस्कारको अन्त्यका लागि टोल विकास संस्था, महिला विकास समिति, आमा समूह मार्फत विविध महिला लक्षित कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
- बालविवाह जाइजो प्रथा विरुद्ध चेतनामुलक एवं क्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धी तालिमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।

घ. संस्कृति विकास

पूर्वाधार विकास क्षेत्र

- विकासका नाममा हुन सक्ने वातावरणीय जोखिम न्यूनीकरण गर्न यस पालिकाको सडक गुरु योजना, MTMP (Municipal Transport Master Plan) अनुरूप प्राथमिकता आधारमा नयाँ ट्रयाक खोल्ने, सडक स्तरोन्नती गर्ने लगायतका कार्यहरु गरिनेछ ।
- आवश्यकताका आधारमा मोटरेबल पुल र झोलुङ्गे पुल निर्माणलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- क्रमागतरूपमा सञ्चालन भैरहेका योजनाहरुलाई सम्पन्न गर्न आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरिनेछ ।
- एक घर एक धारा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ साथै खानेपानी शुद्धता चेकजाँचका लागि मुहानबाटै नियमित रूपमा खानेपानीको गुणस्तर परिक्षण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- विभिन्न व्यक्ति तथा निकायहरुको नाममा दर्ता स्रेस्ता भई हाल मोटरबाटो रहेको जग्गाको लगत कट्टा प्रकृयाको सुरुवात गरिनेछ ।
- सार्वजनिक, ऐलानी र पर्ती जग्गा, सार्वजनिक भवन, सम्पदा तथा भौतिक पूर्वाधारको संरक्षण र सुरक्षा गरिनेछ । त्यसका लागि लगत संकलन तथा व्यवस्थित अभिलेखीकरणको कार्यलाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।

वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र

- खानेपानीका स्रोतहरूको संरक्षणमा ध्यान दिइने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- खानेपानी सुरक्षा योजना लागू गरिनेछ ।
- विपद् व्यवस्थापन कोषलाई निरन्तरता दिई अझ प्रभावकारी बनाउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- विपद् जोखिम न्युनिकरण र उद्धार कार्यका लागि पदाधिकारी तथा कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ ।
- गाउँपालिका स्तरिय आपतकालिन कार्य सञ्चालन केन्द्र स्थापना गरि प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गरिनेछ ।
- राष्ट्रिय भवन संहिता बमोजिम भुकम्प प्रतिरोधात्मक भवन निर्माण गर्न दक्ष जनशक्ती उत्पादनका लागि मेसन तालिम सञ्चालन गरिनेछ ।
- प्राकृतिक विपद् नक्साङ्कन, जोखिम क्षेत्रको पहिचान तथा खनिज पदार्थको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।
- विपद् प्रतिकार्य कार्ययोजना निर्माण गरि विपद् पुर्वतयारीका लागि आवश्यक व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- प्राकृतिक विपद्का कारण हुने क्षति न्युनिकरण गर्न उद्धार, खोजतलास कार्यका लागि दक्ष जनशक्ति स्थानीय स्तरमै उत्पादन गरिनेछ ।
- दिगो विकासको लक्ष्य प्राप्तीका लागि टोल विकास संस्था गठन सम्बन्धी सचेतनामुलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।

संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन

- सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्रणाली र राष्ट्रिय परिचय पत्र प्रणाली बिच आवद्धता भएको बायोमेट्रिक डिभाइसको मद्दतले सामाजिक सुरक्षा भत्ता लाभग्राहीहरूको बायोमेट्रिक भेरिफिकेशन गरि सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण प्रक्रियालाई थप पारदर्शी र व्यवस्थित गरिनेछ ।
- बैंक संगको सहकार्यमा घर टोलमा सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गरिनेछ ।
- स्थानीय सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- स्थानीय सामाजिक सुरक्षा भत्तालाई वृद्धि गर्दै लगिने छ ।
- भूमिहिन दलित, भूमिहिन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीको लगत संकलन, प्रमाणिकरण, जग्गा नापी सम्बन्धी कार्य भूमि समस्या समाधान आयोग संगको सहकार्यमा जग्गा धनी प्रमाणपुर्जा उपलब्ध गराइनेछ ।
- भूउपयोग नियमावली २०८१ बमोजिम ब्याँस गाउँपालिकाको सीमा भित्र रही भूमिको वर्गिकरण गरिनेछ ।

- ब्याँस गाउँपालिकाका सुचिकृत भएका र ४८ घण्टे तालिम लिएका मेलमेलापकर्ताहरूको क्षमता विकास गराइनेछ ।
- वडामा रहेका मेलमेलापकेन्द्रहरूको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- न्यायीक समितिका पदाधिकारी र कर्मचारीहरूको क्षमता विकास गर्नका लागि विभिन्न स्थानीय तहहरूको अवलोकन भ्रमण गरिनेछ ।
- “राष्ट्रिय रोजगार कार्यक्रम” लाई संघीय सरकारको नीति अनुरूप प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ। कार्यस्थलमा हुने सबै प्रकारका भेदभाव तथा हिंसाको अन्त्य गरिनुका साथै सम्भावित जोखिमहरूको न्यूनीकरणका लागि विभिन्न सुरक्षात्मक उपायहरू अवलम्बन गरिनेछ ।
- “समान कामको समान ज्याला” लाई सुनिश्चित गर्दै कुनै पनि श्रमिकको श्रम शोषण हुन दिइने छैन। गाउँपालिका वासिहरूमा श्रमलाई सम्मान गर्ने संस्कृतिको विकास गर्न गाउँभित्र “श्रमको सम्मान राष्ट्रको अभियान” लगायतका विभिन्न सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
- रोजगारीका सम्भावनाको पहिचानका लागि गाउँपालिका भित्र रहेका सार्वजनिक, निजी, सहकारी तथा गैर सरकारी क्षेत्रका रोजगारदाताहरूसँग समन्वय गरी रोजगारीका अवसरहरूको तथ्याङ्क संकलन गरिनेछ र उक्त सूचना सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिहरूलाई प्रवाह गरी क्रमशः रोजगारीको अवसरहरू सिर्जना गरिनेछ ।
- वडाबाट छनौट भएका साना तथा टुक्रे योजनाहरूलाई गाउँपालिकाबाट प्राथमिकता निर्धारण गरी निर्माण सामग्रीमा पालिकाको लगानी सुनिश्चित गरी राष्ट्रिय रोजगार कार्यक्रमसँग आवद्ध गर्दै लगिनेछ ।
- न्यूनतम एक सय दिनको रोजगारीमा खटिने श्रमिकहरूका लागि सुरक्षा विमा, सुरक्षा रोजगारीमा खटिनुपूर्व आवश्यक अभिमुखीकरणको सुनिश्चितता गरिनेछ ।
- वैदेशिक रोजगारीमा जाने व्यक्तिहरूका लागि आवश्यक सूचना, जानकारी तथा त्यस्ता व्यक्तिहरूको श्रम स्वीकृति र पूनः श्रम स्वीकर्तिका कार्यहरूलाई निरन्तरता दिँदै थप व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका युवाहरूलाई विदेशबाट प्राप्त लगानीलाई गाउँघरमै सदुपयोग गराउन कुक तालिम दिई स्थानीय खानाका परिकारको प्रवर्द्धन गरि पर्यटनमा समेत टेवा पुर्याइनेछ ।
- रोजगार संवाद मञ्चको प्रभावकारी परिचालन तथा रोजगार रणनीति अद्यावधिक गरी आन्तरिक रोजगारी प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
- संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, वैदेशिक रोजगारी बोर्ड लगायतका निकायहरूसँगको समन्वय तथा लागत साझेदारीमा आप्रवासी कामदार र उनीहरूको परिवारलाई लक्षित गरी सुरक्षित वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी सूचना प्रवाह, न्यायको लागि आवश्यक सहजीकरण, मानसिक स्वास्थ्य तथा मनोसामाजिक परामर्श, वित्तीय साक्षरता र सिप अभिवृद्धिका लागि लक्षित कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ । वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका

व्यक्तिहरू परिचालन गरी नागरिकको घरदैलोसम्म सुरक्षित वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी सचेतना प्रवाह गरिनेछ ।

- रोजगार सेवा केन्द्रसँगको समन्वयमा पूर्वप्रस्थान अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी, पारदर्शिता र जवाफदेहि बनाउन विद्युतीय शासनको अवधारण कार्यान्वयन गर्न सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको अनुसरण गर्दै लगिनेछ ।
- कानूनको अज्ञानता क्षम्य हुँदैन भन्ने सिद्धान्तलाई मध्यनजर गर्दै ब्याँस गाउँपालिकाका टोल वस्तीहरूमा कानून सम्बन्धी जानकारी गराउन कानूनी सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- नागरिकलाई सहज, छिटो, छरितो सेवा पुर्याउन सबै विषयगत शाखाहरूको सुदृढीकरण गर्न आवश्यक कार्य योजना निर्माण गरि कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
- कर्मचारी र जनप्रतिनिधीहरूले यस गाउँपालिकाको सेवा प्रवाहमा मुस्कान सहितको सेवा दिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- कर्मचारी र जनप्रतिनिधी जनताका सेवक हुन भन्ने अनुभूति हुने गरि सम्बन्धीत पक्षलाई कामप्रति उत्तरदायी बनाइनेछ ।
- करलाई सेवा प्रवाह संग जोडी कर असुल गर्न पहल गरिनेछ ।
- करको दर बढाउने भन्दा पनि नयाँ नयाँ करका क्षेत्रहरूको पहिचान गरी करको दायरालाई बढाउनै लगिनेछ ।
- आर्थिक कारोबारसंग सम्बद्ध कुनै कर्मचारीको सरुवा वा सेवा निवृत्त हुँदा अनिवार्य रुपमा लेखा परिक्षण गरेर मात्र रमाना / अवकास पत्र दिइनेछ ।
- बेरुजुलाई कम गर्दै क्रमशः शुन्य बेरुजुको निति अवलम्बन गरिनेछ । पुराना बेरुजुहरू असुल उपर र फस्यौटमा जोड दिइनेछ ।
- यस गाउँपालिकाको अद्यावधिक बेरुजु १६,७१,४६,७९८.२४ कायम रहेको छ । महालेखा परिक्षणको प्रतिवेदनको सुझाव अनुसार आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तर दायित्व ऐन, तर्जुमा गरिनेछ । लेखा समितिलाई सक्रिय गराइनेछ ।

अन्त्यमा यस गाउँपालिकाको प्राथमिकताका साथ अघि सारेका नीति तथा कार्यक्रमको सफल कार्यान्वयनले यस गाउँपालिकालाई समृद्ध बनाउन योगदान पुर्याउने कुरामा विश्वास राख्दै नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्न सहयोग पुर्याउनु हुने सम्पूर्ण सभाका सदस्य ज्यूहरू विषयगत समितिका पदाधिकारीहरू बुद्धिजीवि समावसेवी शिक्षक प्रधानाध्यापक राष्ट्रसेवक कर्मचारी लगायत सबैलाई हार्दिक धन्यवाद दिदै नीति तथा कार्यक्रमहरू अनुसार यस गाउँपालिकालाई खुसी र समृद्ध बनाउन सबैको साथ सहयोग समन्वय र सहकार्यको आशा र विश्वासको साथ विदा माग्दछु ।

धन्यवाद ।

